

PM 2017:79 RV (Dnr 110-138/2017)

Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)

Remiss från Miljö- och energidepartementet

Remisstid den 3 maj 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen av ”Kraftsamling för framtidens energi” (SOU 2017:02) hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

I mars 2015 beslutade regeringen att tillsätta en kommission, i form av en parlamentarisk kommitté, för översyn av energipolitiken. Energikommisionens uppdrag var enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter år 2025–2030.

Arbetet har genomförts i en bred dialog med olika intressenter såsom kraftindustrins och näringslivets organisationer, miljöorganisationer, kommuner, statliga myndigheter, forskare med flera. Kommissionen har också tagit del av den internationella utvecklingen och använt sig av experter från andra länder.

Kommissionen har med utgångspunkt i den ramöverenskommelse mellan fem av riksdagens partier som slöts i juni 2016, utarbetat ett antal förslag och bedömningar. Miljö- och energidepartementet har remitterat energikommisionens betänkande ”Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2)” till Stockholm stad. Betänkandet finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB har i sin tur remitterat ärendet vidare till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, AB Stockholms hem, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Stockholm Business Region AB (SBR), AB Stokab, Stockholm Globe Arena (SGA) Fastigheter AB, Stockholms stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB, Stockholm Vatten och Avfall AB och Fortum Värme AB. Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB och Stockholms stads Parkerings AB har valt att inte svara på remissen. AB

Stockholmshem har ingenting att anföra/tillägga. Exploateringskontoret har svarat med ett kontorsyttrande. Trafiknämnden har valt att inte svara på remissen.

Stadsledningskontoret välkomnar kommissionens betänkande och förslag som ligger i linje med stadens mål och bidrar med nödvändiga förutsättningar för att uppnå verksamhetsområdesmålet *Energianvändningen är hållbar* och det långsiktiga målet om ett fossilfritt Stockholm till år 2040. Stadsledningskontoret anser dock att betänkandet inte belyser effekterna av ett klimat i förändring i tillräckligt hög utsträckning.

Exploateringskontoret ser positivt på kommissionens förslag och bedömningar i Energikommissionens betänkande – Kraftsamling för framtidens energi. Att den statliga nivån tar ansvar för att arbeta fram strategier och nya ekonomiska spelregler för att underlätta omställningen till förnybar energi är en förutsättning för att nå framgång i denna nationella utmaning. Kontoret ser dock att kommunernas roll i att säkerställa en högre grad av småskalig elprodukten måste förtydligas. Här finns stora potentialer vilka skulle bidra positivt till det säkerhetspolitiska perspektivet.

Fastighetsnämnden anser att betänkandet från Energikommissionen är innehållsrikt och ger en tydlig bild av var problemställning och utvecklingspotentialen föreligger. Den viktigaste frågan framgent är att skapa stabila förutsättningar för utveckling av förnyelsebar produktion, då detta skulle ta bort osäkerheten som föreligger vid investeringar och installationer, något som idag hämmar utvecklingen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser mycket positivt på att en parlamentarisk ramöverenskommelse har slutits om en gemensam färdplan för en kontrollerad övergång till ett helt förnybart elsystem, med mål om 100 procent förnybar elproduktion år 2040. Nämnden är i huvudsak positiv även till de målformuleringar och förslag som beredningen lämnar.

Stadsbyggnadsnämnden välkomnar att den statliga nivån tar ansvar för att ta fram strategier och nya ekonomiska och skattemässiga spelregler för att underlätta omställningen till förnybara energislag. Nämnden efterlyser dock en analys av hur organisatoriska och arbetsmässiga former hos statens, landstingens och kommunernas verksamheter kommer att behöva vidareutvecklas för att nå uppsatta mål.

Stockholms Stadshus AB anser att det är positivt att kommissionens förslag gynnar omställning till förnybar energi, med förslag om utökning av befintligt elcertifikatsystem, sänkt energiskatt och förenklad administration för vattenkraft, samt slopade avgifter gällande stamnätsanslutning för havsbaserad vindkraft och skriver vidare att betänkandets ambitionsnivåer både är långtgående och långsiktiga.

Mina synpunkter

År 1884 byggdes Sveriges första elektricitetsverk av privatägda "Elektriska AB" i Göteborg, som levererade ström till knappt 1 000 glödlampor. I Stockholm invigdes det stadsägda Brunkebergsverket år 1892, som med hjälp av ackumulatorbatterier fick ett tusental glödlampor att lysa på nedre Norrmalm.

Svensken Jonas Wenström, teknisk chef för Asea i Västerås, lyckades år 1893 tillsammans med sin kollega Ernst Danielson med världens första kommersiella kraftöverföring enligt trefasssystemet. Detta från en kraftstation vid Hällsjön till gruvsamhället Grängesberg i Bergslagen, en sträcka på hela 15 kilometer.

Idag är energisystemet något mer komplext vilket också belyses i ”Kraftsamling för framtidens energi” (SOU 2017:2). Betänkandet baseras på den ramöverenskommelse om energipolitiken som slöts den 10 juni 2016 mellan fem av riksdagens partier: Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Överenskommelsen utgör en gemensam färdplan till ett förnybart elsystem, med mål om 100 procent förnybar elproduktion år 2040 och att Sverige till år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med år 2005. Sverige ska år 2045 inte heller längre ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Ramöverenskommelsen slår också fast att Sverige ska ha ett robust elsystem med hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser.

Ramöverenskommelsen är viktig då den sätter upp långsiktiga mål och spelregler och kommer vara ett stöd för kommunens fortsatta arbete i att nå målet om en hållbar energianvändning.

Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast år 2040, ett mål som går att nå med nu existerande tekniker men som kommer att kräva att vi fortsatt vågar fatta de strategiska beslut som behövs för att nå dit. Inriktningsbeslutet som nyligen togs om att stänga det koleldade kraftvärmeverket i Värtan var ett sådant beslut.

Jag delar bland annat miljö- och hälsoskyddsnämndens synpunkt i att ett nationellt, sektorsövergripande energieffektiviseringsmål är viktigt, även med en fossilbränslefri elproduktion, då energibesparingar också leder till ett minskat uttag av naturresurser.

Att fortsätta våga satsa på en decentraliserad och förnybar elproduktion är också viktigt, det skapar mer flexibla och mindre sårbara energisystemlösningar med en ökad leveranssäkerhet som följd.

Staden kan inte klara resan mot ett fossilbränslefritt samhälle ensamt, nationell lagstiftning kommer att vara av stor vikt samtidigt som samarbete med näringslivet och akademien samt stockholmarna är nödvändigt för den fortsatta strukturuomvandlingen.

Det kräver att staden ges rätt verktyg för detta arbete, att Stockholm fortsatt vågar gå före och gör en kraftsamling för stadens framtida energi och genom handling visar vägen. Så skapar vi det hållbara samhället.

Stockholm den 19 april 2017

KATARINA LUHR

Bilaga

Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Björn Ljung (L) enligt följande.

Energikommissionens betänkande bygger på den energiöverenskommelse som i juni slöts mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Liberalerna står inte bakom energiöverenskommelsen och kan därför inte heller stå bakom Energikommissionens betänkande.

Överenskommelsen innebär stora subventioner till väderberoende elproduktion som medför betydande samhällsekonomiska kostnader utan att tillföra någon klimatnytta. Stimulanser på utbudssidan föreslås samtidigt som det införs ett mål om att kraftigt minska energitillförseln. De samlade samhällsekonomiska konsekvenserna av förslagen kan bli betydande. Det är därför anmärkningsvärt att det helt saknas en sammanhängande konsekvensanalys av Energikommissionens förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I mars 2015 beslutade regeringen att tillsätta en kommission, i form av en parlamentarisk kommitté, för översyn av energipolitiken. Energikommisionens uppdrag var enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter år 2025–2030.

Arbetet har genomförts i en bred dialog med olika intressenter såsom kraftindustrins och näringslivets organisationer, miljöorganisationer, kommuner, statliga myndigheter, forskare med flera. Kommissionen har också tagit del av den internationella utvecklingen och använt sig av experter från andra länder.

Kommissionen har med utgångspunkt i den ramöverenskommelse mellan fem av riksdagens partier som slöts i juni 2016, utarbetat ett antal förslag och bedömningar. Miljö- och energidepartementet har remitterat energikommisionens betänkande ”Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2)” till Stockholm stad. Betänkandet finns att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB har i sin tur remitterat ärendet vidare till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, AB Stockholmskem, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Stockholm Business Region AB (SBR), AB Stokab, Stockholm Globe Arena (SGA) Fastigheter AB, Stockholms stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB, Stockholm Vatten och Avfall AB och Fortum Värme AB. Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB och Stockholms stads Parkerings AB har valt att inte svara på remissen. AB Stockholmskem har ingenting att anföra/tillägga

Exploateringskontoret har svarat med ett kontorsyttrande. Trafikkontoret har valt att inte svara på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Ett klimatsmart Stockholm utgör ett av stadens fyra inriktningsmål i kommunfullmäktiges budget och innefattar verksamhetsområdesmålet *Energianvändningen är hållbar*. Målet syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och att ställa om till mer förnybar energi. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter.

Inom ramen för detta har kommunfullmäktige beslutat att Stockholm skall vara en fossilbränslefri stad 2040 samt ett etappmål om att reducera utsläppen av växthusgaser till 2,3 ton CO₂e till 2020. Inom stadens miljöprogram 2016-2019 konkretiseras delmål som rör energieffektivisering och ökad produktion av förnybar energi. Kommunfullmäktige antog i

november 2016 *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040* (dnr 134-175/2015) som behandlar hur staden ska fasa ut användningen av fossila bränslen till 2040.

Strategin redogör för den nuvarande fossilbränsleanvändningen och identifierar de utmaningar som staden står inför till 2040. Strategin belyser främst klimataspekterna inom energianvändningen men lyfter även problematiken kring stadens begränsade rådighet i förhållande till energisystemet i stort. Stadsledningskontoret välkomnar därför kommissionens betänkande och förslag som ligger i linje med stadens ambitioner och bidrar med nödvändiga förutsättningar för uppfyllnad av stadens mål.

Enligt Lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Stockholms innevarande energiplan antogs av kommunfullmäktige den 14 oktober 2013 (dnr 315-1133/2013) som ett led i översiktsplaneringen. Stadsledningskontoret saknar en analys kring kommunernas roll i den lagstadgade energiplaneringen i relation till de mål och förslag som ges. Det är särskilt relevant för en växande och tät stad som Stockholm där behovet av att ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet under årets alla timmar ökar.

Stadsledningskontoret anser att kommissionen inte belyser effekterna av ett klimat i förändring i tillräckligt hög utsträckning. Extrema väderhändelser utgör betydande hot mot den framtida elförsörjningen, framförallt inom distributionsledet. Kommissionen identifierar sårbarheter relaterade till säkerhetspolitiska aspekter i produktionsledet och ojämnheter i användarledet men stadsledningskontoret vill särskilt betona vikten av att identifiera osäkerheter och risker i distributionsledet till följd av extrema väderhändelser. Kraftiga stormar har gett upphov till stora störningar, framförallt på landsbygden, men stadsledningskontoret anser att det är särskilt viktigt att identifiera risker och utmaningar i urbana storstadsmiljöer. Översvämningar kan leda till stora störningar till höga återställningskostnader.

Stadsledningskontoret vill avslutningsvis betona värdet av att kommissionens förslag har tagits fram i bred politisk enighet. Tydliga nationella mål och strategier bidrar till nödvändiga förutsättningar för stadens egna mål. Långsiktighet är särskilt viktigt för att motivera nödvändiga investeringar för att ställa om energisystemet i allmänhet och elsystemet i synnerhet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Vi ser positivt på kommissionens förslag och bedömningar i Energikommissionens betänkande – Kraftsamling för framtidens energi. Att den statliga nivån tar ansvar för att arbeta fram strategier och nya ekonomiska spelregler för att underlätta omställningen till förnybar energi är en förutsättning för att nå framgång i denna nationella utmaning.

Vi ser dock att kommunernas roll i att säkerställa en högre grad av småskalig elprodukten måste förtydligas. Här finns stora potentialer vilka skulle bidra positivt till det säkerhetspolitiska perspektivet. I detta bör produktionskapacitet beaktas ur ett geografiskt perspektiv avseende energibehov och möjligheten att producera el från vind- och solkraft. Frågan är var potentialen för produktion av förnyelsebar energi, så som solenergi, vindkraft, vågkraft och vattenkraft, är som störst. Är det i våra större städer eller på landsbygden? Hur och var ska vi hantera behovet av lagring av el i syfte att skapa stabilitet i våra elnät som med förnyelsebara energikällor blir avhängigt väderförhållanden och årstider?

Vidare bör framtida behovet av värmelager beaktas då Sveriges ambition att minska förbränningen av avfall, till förmån för återvinnig av avfall, på sikt kommer att öka behovet

av lagrad värme under vinterhalvåret. Något som även kommer påverka produktionen av el vid förbränning av avfall vilken kommer behöva ersättas av förnyelsebara el av något slag.

Slutligen bör kommissionens betänkande kompletteras med en bred analys över hur statens, landstingens och kommunernas verksamheter kommer behöva vidareutveckla sina arbetsformer, i syfte att nå utgångspunkten att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter nå negativa utsläpp. Här kommer förhållandet till innovation och nya samverkansformer mellan den offentliga sektorn, privat sektorn, universitet, högskolor och medborgare att vara avgörande framgångsfaktorer.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 mars 2017 följande.

1. Fastighetsnämnden beslutar att godkänna och överlämna fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Fastighetskontoret anser att betänkandet från Energikommisionen är innehållsrikt och ger en tydlig bild av var problemställning och utvecklingspotentialen föreligger. I betänkandet fokuseras på de utmaningar som omställningen till en 100 % förnyelsebar energiproduktion 2040 medför. Målet innebär en utökning av både bio-, sol- och framförallt vindenergi.

Fastighetskontoret arbetar i dag aktivt för att öka den förnyelsebara energiproduktionen kopplad till sitt fastighetsbestånd, men vill i detta sammanhang peka på kontorets utmaningar avseende ekonomisk lönsamhet och bygglovshantering avseende kulturhistoriska byggnader som något som försvårar denna utveckling.

Även om kontoret av naturliga skäl saknar rådighet över storskalig energiproduktion och distribution, så har kontoret som förvaltare av stadens byggnader rådighet över att minska slutanvändarens energi- och effektbehov. Fastighetskontoret bedriver redan idag ett aktivt energi- och effekteffektiviseringsarbete. Vidare ser kontoret potentialen i ett ökat samarbete med energileverantörer avseende last/effektstyrning samt ett delat nyttjande av befintlig energinfrastruktur.

Avslutningsvis anser fastighetskontoret att den viktigaste frågan framgent är att skapa stabila förutsättningar för utveckling av förnyelsebar produktion, då detta skulle ta bort osäkerheten som föreligger vid investeringar och installationer, något som idag hämmar utvecklingen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 mars 2017 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 februari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande synpunkter på betänkandet

Förvaltningen ser mycket positivt på att en parlamentarisk ramöverenskommelse har slutits om en gemensam färdplan för en kontrollerad övergång till ett helt förnybart elsystem, med mål om 100 procent förnybar elproduktion år 2040. Förvaltningen är i huvudsak positiv även till de målformuleringar och förslag som beredningen lämnar.

Förvaltningen hade dock välkomnat en bredare överenskommelse av hela energiområdet utöver den del av energiproduktionen och energianvändningen som rör el, även om det framgår av kommittédirektivet att särskild tonvikt ska läggas på den framtida försörjningen av el. Elanvändningen utgör endast ca en tredjedel av energianvändningen i Sverige (2015). På flera ställen i betänkandet likställs energi med el. Skillnaden mellan el och energi bör genomgående förtydligas i betänkandet.

Förvaltningen bedömer inte att det utifrån betänkandet och dess förslag går att identifiera några direkta konsekvenser för staden. Förvaltningen lämnar följande synpunkter på Energikommissionens målformuleringar, förslag och bedömningar.

Energikommissionens målformuleringar

Energieffektiviseringsmålet

Energikommissionen föreslår att Sverige år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Målet ska uttryckas i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

Miljöförvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att ett nationellt energibesparingsmål är viktigt även med en fossilbränslefri energiproduktion genom att energibesparingar även leder till minskat uttag av naturresurser. Med en övergång från fossila bränslen till förnybara bränslen inom olika samhällssektorer kommer även konkurrensen om de förnybara bränslena att öka.

Förvaltningen anser att ett energibesparingsmål bör normeras och att det kan vara lämpligt att normera målet till BNP. Att enbart normera målet till BNP kan dock leda till att viktiga energieffektiviseringsåtgärder uteblir. Om BNP ökar mer inom sektorer med låg energiintensitet (t.ex. inom tjänstesektorn) än inom sektorer med hög energiintensitet kan Sverige närma sig målet med relativt sett få energieffektiviseringsåtgärder.

Förvaltningen vill därför understryka vikten av att sektorsövergripande energieffektiviseringsmål tas fram inom Energimyndighetens föreslagna uppdrag att tillsammans med olika branscher ta fram sektors-strategier för energieffektivisering.

Elcertifikatsystemet

Energikommissionen föreslår att elcertifikatsystemet ska förlängas och utökas med 18 TWh nya elcertifikat till 2030.

I skälen till Energikommissionens förslag anges att en fortsatt utbyggnad av till stor del variabel förnybar elproduktion innebär andra utmaningar för elsystemet och ger följaktligen nya möjligheter till lösningar som kan sätta fokus på tillgången till tillräcklig effekt i elsystemet.

Genom ett effektivt utnyttjande av vattenkraft och bioenergi kan effektuttaget öka. Utnyttjandet av bioenergi för elproduktion sker i huvudsak i anläggningar för kombinerad el- och värmeproduktion. En konkurrenskraftig fjärrvärmesektor och minskad elanvändning i uppvärmningen är därför viktiga förutsättningar för att tillgodose den förnybara el- och värmeförsörjningen även under kalla vinterdagar.

Miljöförvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på att elcertifikatsystemet förlängs och utökas till 2030. Systemet omfattar dock bara producerad energi. Kommissionen belyser frågan om behovet av säkerställd effekt i ett system med ökad andel variabel förnybar elproduktion.

Kommissionen menar att effektuttaget från vattenkraft och bioenergi kan öka där bioenergi för elproduktion i huvudsak sker i kombinerad el- och värmeproduktion

(kraftvärmeanläggningar).

Förvaltningen anser att ett framtida elcertifikatsystem bör utformas så att det inte bara styr mot förnybar elproduktion utan även styr mot tillräcklig effekt i elproduktionssystemet från förnybar elproduktion.

Förenkling av regelverk

Energikommisionen föreslår att det ska utredas hur förenklingar och anpassning kan ske av befintliga regelverk och skattelagstiftning för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el till olika ändamål samt elektrifieringen av transportsektorn.

Miljöförvaltningens synpunkter

Förvaltningen välkomnar utredningar av regelförenklingar och vill särskilt understryka vikten av att regelförenklingarna snabbt kommer på plats och blir långsiktigt hållbara. Detta för att skapa tydliga och långsiktiga spelregler för marknaden. Som exempel på motsatsen kan nämnas regelverken kring småskalig solesproduktion som diskuterats och ändrats fram och tillbaka under snart ett decennium. Det har bl.a. lett till att investeringar i solenergi t.ex. inom kommunala fastighetsbolag skjutits på framtiden eller helt avstannat trots sjunkande investeringskostnader.

Vattenkraft

Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men där prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan.

Miljöförvaltningens synpunkter

Det bör möjligen påpekas att energikommisionen helt tycks ha förbisett komplexiteten i EU:s ramvattendirektiv (2000/60/EG). Det gäller särskilt efter den s.k. Weserdomen (C461/13). För att klara god status på kvalitetsfaktornivå kan man inte gärna tala om administrativa förenklingar. Det gäller särskilt för småskalig vattenkraft.

Just den bristande svenska tillämpningen av ramvattendirektivet i förhållande till vattenkraften framgår också med tydlighet av Kommissionens kompletterande formella underrättelse av den 30 september 2016, överträdelse nummer 2007/2239.

Systemgräns för byggnaders energiprestanda

Nuvarande systemgräns i både Boverkets byggregler (BBR) och i förslaget om nära-nollenergihus är levererad (köpt) energi. Energikommisionen anser att denna systemgräns gynnar individuella uppvärmningslösningar (t.ex. värmepumpar) framför gemensamma uppvärmningssystem (t.ex. fjärrvärme) och anser att reglerna bör vara neutrala till valet mellan el och fjärrvärme.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Energikommisionen att systemgränsen för byggnaders energiprestanda i BBR och definitionen av nära-nollenergihus bör fokusera på använd energi i stället för levererad (köpt) energi.

Miljöförvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar Energikommisionens synsätt. I stadens svar på Boverkets förslag till svensk tillämpning av nära-nollenergi-byggnader (KS Dnr 110-1080/2015) framförde staden att valet av nettoenergi som systemgräns är det som på ett långsiktigt sätt bäst garanterar en byggnads energiprestanda då samma krav ställs på byggnader oavsett uppvärmningssystem.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 mars 2017 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande

som svar på remissen från kommunstyrelsen.

2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Kommissionens betänkande behandlar frågor av stor betydelse för Sveriges utveckling inom energiområdet. Kontoret ser positivt på de förslag och bedömningar som lämnas och det är välkommet att den statliga nivån tar ansvar för att ta fram strategier och nya ekonomiska och skattemässiga spelregler för att underlätta omställningen till förnybar energi.

Kontoret ser dock att några aspekter kan vidareutvecklas. Kommunernas roll i att säkerställa en högre grad av småskalig elproduktion måste bli tydligare. Möjligheter att främja och integrera produktion av exempelvis vind- och solkraft behöver kunna lyftas fram i kommunala planeringsprocesser.

Frågan om produktionskapacitet bör beaktas ur ett geografiskt perspektiv då det gäller energibehov och möjligheten att producera el från vind-, våg-, vatten- och solkraft. Var finns det störst potential att producera olika typer av förnyelsebar energi? Hur ser glesbygdens och större städers förutsättningar ut? Vilka konsekvenser kan förväntas av ett förändrat klimat? I detta bör kopplingar mellan framväxande energislag tydligare beaktas liksom utmaningar och möjligheter för etablerade energisystem.

Från och med 2021 ska alla nya byggnader i Europa vara nära-noll-energibyggnader. Nuvarande energikrav i Boverkets byggregler (BBR) tillåter högre energianvändning än de nivåer som diskuteras för att möta framtidens behov. Kontoret anser att det vore bra med fler perspektiv på hur utvecklingen av energiprestanda i byggnader kan ske. Med skärpta energikrav finns en potential att stimulera såväl energieffektivisering som tekniska innovationer.

Hur den fysiska planeringen kan utvecklas för att möjliggöra produktion och lagring av förnybara energislag är också av betydelse. I planeringens olika skeden är det viktigt att ta hänsyn till de faktorer som påverkar möjligheterna till lokalt producerad förnybar energi. Metoder skulle behöva utvecklas för att detta ska bli en naturlig del av stadsplanerarnas arbetsprocess. Även plantekniska möjligheter behöver ses över och medvetandegöras. Hur potentialen för elkraft-produktion ser ut är också av betydelse för stadsplaneringen. Det behöver även utvecklas bättre kunskapsunderlag som stöd för kommuners och andra aktörers arbete.

Produktionen av solkraft domineras i dagsläget av takbaserade solcellsanläggningar. Kontoret ser en möjlighet i att byggnadskomponenter med integrerad teknik för solkraft kan bidra till att öka andelen förnybar energi. Här finns potential, såväl vid nybyggnation som för befintliga byggnader och stadsbyggnadselement som t.ex. solvända bullerskydd, att rymma solenergianläggningar.

På utvecklingssidan kan kontoret framhålla flera angelägna områden. Det finns ett stort behov av att främja innovation och nya samverkansformer. Förutom produktion av förnybar energi måste framtida behov av lagring, distribution och energianvändning beaktas. Smarta system där värme- och energilaster kan flyttas mellan användare och producenter med matchande behov skulle behöva underlättas. Databaserade verktyg skulle behöva utvecklas som stöd för detta.

Det skulle vara bra om det kunde bli ett nationellt ansvar för exempelvis lantmäteriet, att tillhandahålla och sammanställa data av denna typ som de olika kommunerna i landet sedan kunde dela. På så vis skulle det bli lättare att överbrygga administrativa gränser och ta större grepp med gemensamma data. Det skulle också vara enklare för kommunala aktörer att föra samtal med den privata sektorn som många gånger är verksam över större geografiska områden.

Avslutningsvis bör kommissionens betänkande tillföras en analys av hur organisatoriska

och arbetsmässiga former hos statens, landstingens och kommunernas verksamheter kommer att behöva vidareutvecklas för att nå uppsatta mål och utgångspunkter.

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 1 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Underremisser

AB Svenska Bostäder

Svenska Bostäder anser det positivt att en långsiktig strategi för energiförsörjningen i Sverige fastställs och att den förankras på ett brett politiskt plan, då den kommer att ligga till grund under ett antal framtida mandatperioder. Syftet med strategin gör att slutsatser och förslag måste hanteras på ett övergripande nationellt plan, mot bakgrund av internationella krav och överenskommelser. Det berör främst elproducerande energibolag och konsekvenser till följd av en succesiv avvecklingen av kärnkraften.

En reflektion som kan tyckas saknas i betänkandet är hur alternativen till uppvärmning med elenergi kan främjas. Konvertering till värmepumpar i redan eluppvärmda fastigheter är positivt vad gäller begränsning av eleffekt och elenergi. Det finns dock tendenser på övergång till elvärme (värmepumpar) även i områden med andra energislag för uppvärmning, vilket kommer att motverka minskningen av elenergi.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa ställer sig positiva till att regelverk och skattelagstiftning ska ses över för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el. Bolaget är även positivt till förslaget om en utredning gällande vilka hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering.

Skolfastigheter i Stockholm AB

Kommissionen har presenterat bedömningar och förslag som syftar till att underlätta förnyelsen och omställningen av energisystemet. Mot kostnaderna för att åstadkomma ett mer flexibelt elsystem och integrera en ökad andel förnybar elproduktion, ska ställas fördelar i form av ökad leveranssäkerhet och ett effektivare utnyttjande av de samlade produktionsresurserna. Sammantaget bedöms de föreslagna åtgärderna leda till lägre totala systemkostnader och en ökad samhällsekonomisk effektivitet.

SISAB arbetar enligt bolagets Miljöprogram 2017 - 2019 med energieffektivisering, att minska miljöpåverkan och ser positivt på Energikommissionens betänkande.

AB Stokab

En viktig förutsättning för att möjliggöra en minskad och effektivare energianvändning i Sverige, är väl utbyggda öppna fibernät. I det fortsatta arbetet bör inte den energi som datahallar och annan IT-utrustning genererar bortses ifrån. Då detta är en form av småskalig energiproduktion, är det viktigt att förenklingar och anpassningar av befintliga regelverk och skattelagstiftning sker för att i större skala kunna använda spillvärmen som energikälla. Som utredningen konstaterar är ett ekologiskt hållbart elsystem med trygga och stabila elleveranser en förutsättning för många samhällsviktiga funktioner, exempelvis för IT-lösningar inom sjukvården och näringslivet. Det ökade beroendet av el inom exempelvis industrin eller genom pågående digitalisering understryker samtidigt behovet

av att säkerställa elsystemets fortsatta robusthet.

Stokab delar utredningens uppfattning att försörjningstrygghet och säkerhetspolitiska aspekter är tätt sammankopplade sett ur ett internationellt perspektiv. Fler mindre produktionsenheter bidrar till att minska sårbarheten i elsystemet.

Fibernäten är bärare av kommunikationen för både energisystem och samhällsviktiga tjänster. Då ett stabilt och väl fungerande energisystem får anses vara av nationellt säkerhetsintresse, behöver även fibernäten finnas i offentlig regi så att främmande makt inte kan kontrollera dem. Det bör också beaktas i det fortsatta arbetet.

Stockholm Globe Arena (SGA) Fastigheter AB

SGA Fastigheter har tagit del av förslaget och har inget i övrigt att tillägga. Enligt direktivet ska utredningen lägga särskild tonvikt på försörjningen med el. Behovet av el kan dock inte ses isolerat, utan hänger samman med utvecklingen av t.ex. värmeförsörjningen och transportsektorns behov av energi. Kommissionen har därför gjort en bred genomlysning av energiförsörjningen internationellt och i Sverige.

Stockholm Business Region (SBR) AB

SBR anser att ett effektivt energisystem är en förutsättning för att utveckla ett Sverige som kombinerar tillväxt med hållbarhet även i framtiden. Bolaget anser att den nordiska elmarknaden måste utvecklas på ett sådant sätt att kostnadsfördelen gentemot resterande EU bibehålls. Effektiva tillståndprocesser och korta ledtider vid investeringar i kraftproduktionsanläggningar och ledningsnät har en stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft. Ledtider för tillståndprocesser och för infrastrukturinvesteringar behöver därför förkortas.

Det är viktigt att myndigheten Svenska Kraftnät kan ge svar på frågan om det finns anslutningsmöjligheter via så kallade förhandsbesked snabbare. Vidare är Energimarkandsinspektionens handläggningstider för att hantera koncession för linjer, vilket avser ledningar med högre spänning, ett bekymmer för elnätbolagen. Det hämnar den industriella tillväxten och möjligheten att få nya företagsetableringar med nya arbetstillfällen. Svenska Kraftnät och Energimyndigheten måste kunna vara en proaktiv part i arbetet med att främja industrietableringar i Sverige.

SBR påpekar också att det är viktigt att främja möjligheter att arbeta med t.ex. värmeåtervinning från olika typer av industriella aktörer, t. ex. datacenter, industrier eller kylanläggningar.

AB Fortum Värme

En framgångsfaktor i den fortsatta omställningen av energisamhället, inkluderande transportsektorn, är att förmågan att leverera hållbar el upprätthålls. Omställningen av transportsektorn handlar till stor del om att växla ut fossila bränslen och att introducera eldrivna fordon. Svensk kraftvärme baserad på förnybara och återvunna insatsvaror spelar härvid en avgörande roll. Kraftvärmens har alltså en dubbel roll: den tillför både effekt och energi. Används högvärdig el till uppvärmning motverkas detta.

Fortum Värme stödjer målsättningen om att nå 100 procent förnybar elproduktion år 2040 och om att Sverige 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med år 2005 mätt i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten. Fortum Värme verkar för att bidra till att detta mål kan nås ännu tidigare. Detta mål förutsätter dock för sitt uppfyllande ett kontinuerligt vårdande av systemperspektivet. Det går därför inte att använda systemgränser som ”köpt energi” eller kommungränser som bas för analyserna, det är de sammanhängande el- och fjärrvärmesystemen som måste utgöra grunden i analysen.

Betänkandet saknar konkreta förslag på styrmedel som premierar produktion av el då kraftsystemet är som mest ansträngt, men såvitt Fortum Värme kan förstå ska sådana göras

till föremål för särskilda utredningar. Så länge dessa utredningar görs utifrån ett systemperspektiv är det bolagets bedömning att det finns goda förutsättningar för att de förslag som kommer fram både blir ändamålsenliga och kostnadseffektiva.

Sammanfattningsvis ställer sig alltså Fortum Värme positivt till de analyser som görs och de slutsatser som dras i betänkande och tillstyrker realisering av de förslag som har bäring på värmemarknaderna.

Koncernledningen

Koncernledningen ser positivt på Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi. Stockholms stads arbete för en hållbar energianvändning är prioriterat, långsiktigt och framåtsträvande. Stadens arbete för att uppnå minskad klimat- och miljöpåverkan bedöms kunna stödjas av statliga insatser som främjar förnybar elproduktion, effektivare energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

Det är positivt att kommissionens förslag gynnar omställning till förnybar energi, med förslag om utökning av befintligt elcertifikatsystem, sänkt energiskatt och förenklad administration för vattenkraft, samt slopade avgifter gällande stamnätsanslutning för havsbaserad vindkraft. Koncernledningen anser att betänkandets ambitionsnivåer både är långtgående och långsiktiga.

Energimyndigheten föreslås få i uppdrag att tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering. Koncernledningen vill i detta poängtera att de förslag till åtgärder som tas fram behöver utgå ifrån systemperspektiv när de jämförs med varandra samt ställas i relation till kostnader och möjligheter att styra utvecklingen inom berörda områden.

Ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin ska tas fram, under förutsättning att det går att säkerställa med en ansvarsfull finansiering. Koncernledningen anser att förslaget kan driva på utvecklingen mot en alltmer energieffektiv industri. I arbetet med att ta fram åtgärder bedöms internationella samarbeten bli mycket viktiga. Klimatpåverkande utsläpp är en global utmaning, och de styrmedel som väljs kan inverka på företagets internationella konkurrensmöjligheter.

Bolagen i koncernen lyfter bl.a. fram att betänkandet på ett bättre sätt bör kunna redogöra för hur alternativa sätt till uppvärmning med elenergi kan främjas. Det framförs också att ett ekologiskt hållbart elsystem med stabila elleveranser är en förutsättning för många samhällsviktiga funktioner. I bolagens remissvar framgår också att effektiva tillståndprocesser vid investeringar i kraftproduktionsanläggningar och ledningsnät kan främja industrietableringar och har en stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft.

Koncernens intressebolag Fortum Värme påpekar att kraftvärme baserad på förnybara och återvunna insatsvaror har en viktig roll för omställningen till förnybar energianvändning. Med förnybar kraftvärme istället för el till uppvärmning, förbättras möjligheterna att växla ut fossila bränslen och att introducera fler eldrivna fordon. Koncernledningen delar den uppfattningen och ser ett behov av att kommande utredningarna inom området analyserar och hanterar en förskjutning av elanvändningen mot transportsektorn.

Med beaktande av framförda synpunkter ställer sig koncernledningen sammantaget positivt till förslagen i Energikommissionens betänkande. En omställning till förnyelsebar energi och minskade växthusgasutsläpp är viktigt och i linje med stadens ambitioner om att bli fossilbränslefri till 2040. För mer utförliga och kompletterande synpunkter hänvisar koncernledningen till bolagens remissvar.